

Пригода Анна Євгенівна, здобувач вищої освіти інститут Економіки і права
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Україна

Науковий керівник: Безкоровайна Лідія Василівна, канд. екон. наук,
доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Україна

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКІВ ЇЇ УКРІПЛЕННЯ НА ПІДСТАВІ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови функціонування окремих компаній викликають необхідність постійного контролю за рівнем фінансово-економічного розвитку та застосування сучасних елементів у системі управління, найважливішим із яких є аналіз.

Аналіз служить інструментом, що дозволяє виявляти слабкі сторони діяльності компаній та визначати варіанти їх покращення. Розвиток економічної науки призвів до зростання обсягів та варіантів теоретичних і практичних робіт у галузі фінансового аналізу. Але мінливі умови господарювання, зростання кількості чинників які впливають на рівень розвитку компаній зумовлює необхідність системної роботи по удосконаленню методики економічного аналізу [1].

Одним з важливих розділів системи фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства є оцінка його фінансової стійкості.

Економічний зміст поняття фінансова стійкість проявляється в тому, що економічна політика керуючої системи має сприяти тому, щоб склад та структура активів і пасивів підприємства була оптимальною, щоб доходи покривали витрати, щоб співвідношення власних та позикових джерел дозволяло з оптимізмом дивитися на перспективи розвитку компанії.

Фінансова стійкість є основним показником, що характеризує фінансовий стан підприємства, від її рівня залежить більшість аспектів діяльності компанії, включаючи питання інвестиційної політики та залучення позикових ресурсів, оцінка ступеня ризику банкрутства.

Поняття «фінансова стійкість» компанії багатогранно, оскільки включає оцінку різних сторін її діяльності. Єдине поняття визначення фінансової стійкості відсутня. Проте загальним її визначенням на думку Левкович О. В. та Калашнікової Ю. М. є наступне – це здатність системи зберігати свої якості в середовищі, яке динамічно розвивається, поверталися до початкового стану при виникненні певних порушень функціонування, долати можливі негативні впливи. Основою фінансової стійкості суб'єктів господарської діяльності є їх спроможність існувати та розвиватися в сучасному висококонкурентному середовищі, яке повсякденно змінюється, використовуючи наявні фінансові ресурси у відповідності до власних потреб та потреб ринку [2].

Фінансова стійкість передбачає, що стан фінансів підприємства створює умови для вільного маневрування грошима, щоб оптимізувати їхні потоки до створення умов безперебійного процесу виробничої діяльності.

Оцінка та визначення ступеня фінансової стійкості підприємства є важливим завданням в умовах ринкової економіки. Відсутність фінансової стійкості є

визначальним факторів низького рівня платоспроможності підприємства, у відсутності достатньої кількості коштів для фінансової підтримки як поточної діяльності, так і в реалізації інвестиційної політики.

Головною проблемою в ході аналізу показника фінансової стійкості залишається те, що основою для розрахунку відповідних показників переважно є лише фінансова звітність.

Фінансова звітність компанії складається з різних звітних форм. У форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» фіксуються вартість (грошове вираження) залишків майна, сировини, матеріалів, фінансів, зареєстрований капітал, резерви, прибуток (збиток), позики, кредити та інші борги і зобов'язання. Баланс відображає інформацію про активи підприємства та джерела їх формування (пасиви) на початок і кінець року, що дає змогу аналізувати зміни показників. Проте лише залишки не дають повної картини, тому потрібні додаткові звіти: форма №2 «Звіт про фінансові результати», форма №3 «Звіт про рух грошових коштів», форма №4 «Звіт про власний капітал», форма №5 «Примітки до річної звітності», що пояснює вплив основних факторів, а також аудиторський висновок (для підприємств, які проходять аудит), що підтверджує достовірність даних.

Звітність містить кількісні та якісні характеристики, вартісні показники. Елементи фінансової звітності тісно пов'язані між собою і представляють єдине ціле, що характеризує умови та результати роботи компанії за звітний період. Причому дані, що містяться у фінансовій звітності, мають комплексний характер, відображають різні відомості одних і тих самих господарських показників.

До задач аналізу балансу відносяться визначення показників: дохідності (рентабельності) капіталу; ступеня ділової активності підприємства: ринкової стійкості; ліквідності балансу та платоспроможності підприємства [3].

Оцінюються такі аспекти діяльності компанії: ефективність використання капіталу; достатність власних ресурсів для теперішніх і майбутніх потреб; обсяг і структура позикових коштів; результативність їх використання.

Недоліком аналізу фінансової стійкості, здійсненого на підставі фінансової звітності є те, що динамічна оцінка замінюється статистичною. У цих умовах господарюючий суб'єкт насправді лише за даними бухгалтерського балансу здійснює розрахунок абсолютних та відносних показників, які не відображають реальний зв'язок окремих статей активу та пасиву в балансі. Отже, використовуючи у розрахунках лише звітні дані не можна здійснити об'єктивну оцінку фінансової стійкості [4].

Фінансовий аналіз є інструментом виявлення проблем і визначення можливих шляхів підвищення фінансової стійкості підприємств. При аналізі необхідно звернути увагу на фактори, що визначають рівень фінансової стійкості та визначити шляхи його підвищення.

Шляхи підвищення фінансової стійкості – це досягнення та підтримання фінансової рівноваги між джерелами коштів – їх баланс. Якщо компанія активно користується залученими ресурсами, причому не намагається збільшити власні, при нестабільності зовнішнього середовища, вона не зможе покрити свої зобов'язання. Позикові кошти допомагають розширювати діяльність і виходити на нові ринки, підвищуючи прибуток. Тому підприємства допускають помірне зростання позикового капіталу, а кредитори надають перевагу компаніям із значною часткою власних ресурсів, що зменшує ризики.

У цій ситуації шляхи підвищення фінансової стійкості можуть бути такі:

- здійснити оцінку результатів вкладення коштів у різні проекти компанії. Внаслідок чого це не тільки допоможе вирішити проблему підвищення фінансової стійкості, а й збільшить дохід від основної діяльності компанії;
- раціонально розпоряджатися прибутком. Мета – збільшення оборотного капіталу для розвитку діяльності, а не для отримання власної вигоди – особистого доходу;
- «розумне» обмеження в позиках, для забезпечення стабільного зростання компанії та уникнення, у разі нестабільної ситуації у зовнішньому середовищі, можливості, коли компанія не зможе розплатитися за своїми зобов'язаннями у необхідний термін.

Для підтримки фінансової стійкості в умовах зовнішнього середовища, що постійно змінюється, компанія повинна мати стратегію своїх дій. Фінансова стратегія – це важіль у розвитку діяльності компанії, завдяки якій компанія може знайти вирішення завдань та проблем для подальшого розвитку, а також мінімізувати ризики погіршення своєї стійкості.

На фінансову стійкість компанії впливають також зовнішні чинники: кредитна та податкова політика країни; етапи економічного циклу, в якому знаходиться економіка країни, тощо. Це зовнішні чинники, на які компанія вплинути, на жаль, не може, але вона може оцінювати ризики у разі кризових процесів, що породжують нестійкість компанії, і це зменшує ризик банкрутства. У компанії має бути стратегія і щодо цього.

Підсумовуючи важливо відзначити, що в сучасних умовах для підтримки та покращення фінансової стійкості компаній не існує єдиної думки. Проблема полягає у протиріччях між цілями компаній, обсягом ресурсів та наявністю і складом засобів їх досягнення. Основа успіху полягає у наявності чітко поставленої мети, стратегії компанії в теперішньому та на майбутній період, на випадок різких змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, розвиток конкурентних переваг у довгостроковій перспективі, а також володіння методологією фінансового аналізу.

Список використаних джерел:

1. Іванчук Н. В. Фінансова звітність як джерело інформації для аналізу фінансового стану підприємства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал*. Острог : Вид-во НаУОА, 2020. № 18(46). С. 57–61. – URL: <https://eprints.ua.edu.ua/id/eprint/8396/1/10.pdf> (дата звернення: 04.10.2025).
2. Левкович О. В., Калашнікова Ю. М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776> (дата звернення: 07.10.2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.4.76.
3. Павленко О. П., Кожушко Д. В. Теоретичні аспекти оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. *Економічний простір*. 2021. № 173. С. 76–80. – URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/download/963/933/> (дата звернення: 04.10.2025).
4. Сподіна А. О., Тарасенко І. О. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2022. № 12 (131). С. 24–31. – URL: https://er.knurd.edu.ua/bitstream/123456789/20530/1/20221111_304.pdf (дата звернення 06.10.2025).

<https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/issue/view/ukr-17.10.2025>